

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 11. desember 2023.

Efni: Umsögn Félagsráðgjafafélags Íslands við tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál. 154. löggjafarþing 2023-2024. Þingskjal 65 - 65. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands (FÍ) þakkar tækifærið til að gera umsögn við tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál. 154. löggjafarþing 2023-2024. Þingskjal 65 - 65. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands fagnar fram kominni tillögu um að fela dómsmálaráðherra að setja á fót starfshóp sem verði falið að móta tillögur um bætt verklag um miðlun upplýsinga um heimilisofbeldis mál á milli kerfa barnaverndaryfirvalda, félagsþjónustu sveitarfélaga, heilbrigðisstofnana, skóla og lögregluembætta. Fram kemur í greinargerð með tillögunni að hún hafi áður verið lögð fyrir 150.- 153. löggjafarþingi (126. mál). Félagið veitti umsögn um málið á fyrri stigum með bréfi dags. 25. nóvember 2019 og 23. mars 2023.

Heimilisofbeldi er alvarleg meinsemd í samfélaginu og snertir flesta þætti þess, því er mikilvægt að allar stofnanir samfélagsins leggi málinu lið. Aðgerðir stjórnvalda gegn heimilisofbeldi hafa skilað ýmsum úrbótum en þó er langt í land. Rannsóknir hér á landi sýna fram á að talsvert skorti á að fagfólk komi auga á heimilisofbeldi og upplifi oft óöryggi varðandi viðeigandi viðbrögð sjá t.d. rannsóknir á vegum félagsmálaráðuneytis sem birtar voru árið 2010. Ýmsar lagaheimildir eru til staðar er varða samstarf og tilkynningaskyldu til barnaverndarnefnda. Hins vegar þarf að efla fræðslu til starfsfólks stofnana í því skyni að auka þekkingu á tilkynningaskyldu til barnaverndarnefnda. Stofnanir þurfa jafnframt að útfæra verklag til að fara eftir þegar kemur að því að tilkynna.

Félagsráðgjafar vinna með einstaklingum, fjölskyldum, hópum og samfélögum sem eru að glíma við sálfélagslegan vanda og vilja gera breytingar á stöðu sinni sér í hag. Félagsráðgjafar búa yfir víðtækri þekkingu og beita fjölbreyttum gagnreyndum aðferðum í vinnu sinni. Nám þeirra er 5 ára háskólanám sem skiptist í þriggja ára grunnnám þar sem þeir öðlast BA gráðu í félagsráðgjöf. Að því loknu tekur við tveggja ára meistaranám þar sem hluti námsins felst í starfsþjálfun utan Háskóla Íslands undir handleiðslu starfsþjálfunarkennara sem hafa fengið sérstaka þjálfun sem slíkir. Félagsráðgjafar geta að loknu námi sótt um löggild starfsréttindi í félagsráðgjöf til Embættis Landlæknis og leyfi til að reka heilbrigðisþjónustu hjá sama embætti.

Menntun félagsráðgjafa er að því leyti sérstök að þar er áhersla lögð á þekkingu á sviði stjórnsýslulaga auk þess sem félagsráðgjafar hafa þjálfun í fjölskylduvinnu og málsstjórn (e. case management). Auk þess eru margir félagsráðgjafar með

sérfræðipækkingu á sviði fjölskyldumeðferðar en rannsóknir sýna að fjölskyldumeðferð samhliða öðrum meðferðaraðferðum bætir árangur meðferðar og leiðir þannig til sparnaðar til lengri tíma litið. Styrkleiki félagsráðgjafa felst einnig í þekkingu þeirra á öðrum þjónustukerfum svo sem félagsþjónustu sveitarfélaga. Félagsgjafar hafa heildarsýn að leiðarljósi í vinnu sinni með fólki og leita leiða til þess að tengja saman þjónustukerfi og þannig ná fram aukinni skilvirkni í þjónustu með samstarfi og samþættingu þjónustu sem veitt er af ólíkum þjónustukerfum og stofnunum samfélagsins.

Margir félagsráðgjafar hafa sérhæft sig í úrvinnslu áfalla og ofbeldis auk þess sem flestir félagsráðgjafar koma að heimilisofbeldismálum og fara margir þeirra með lögreglu í útköll á heimili vegna slíkra mála. Innan félagsins býr því yfirgripsmikil þekking á þessu sviði og geta félagsráðgjafar lagt mikið af mörkum í þá vinnu sem framundan er, hljóti þingsályktunartillagan brautargengi.

Félagsráðgjafafélag Íslands er reiðubúið að taka þátt í mótun verklags við vinnslu heimilisofbeldismála og mæta á fund allsherjar- og menntamálanefndar til að fylgja athugasemdum eftir sé þess óskað.

Virðingarfyllt,
fyrir hönd stjórnar Félagsgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann,
formaður

**Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík**

Reykjavík, 11. desember 2023

Efni: Umsögn Kvenréttindafélags Íslands um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál, 65. mál.

Kvenréttindafélag Íslands styður ofangreinda þingsályktunartillögu. Félagið hefur áður sent inn þrjár umsagnir um sama mál. Heimilisofbeldi er rótgróinn vandi í íslensku samfélagi og samstillt átak allra aðila þarf til að uppræta það. Góð samskipti milli þeirra stofnana og aðila sem vinna að útrýmingu kynbundis ofbeldis, sem og áreiðanleg gögn, er grundvöllur þess að hægt sé að ná árangri. Það er því áriðandi að ofangreind þingsályktunartillaga hljóti brautargengi nú í fimmta sinn sem hún er lögð fram.

Við þetta má bæta að verulegur skortur er á uppfærslu á kynjaðri tölfræði almennt síðastliðin ár, bæði hjá Hagstofu Íslands og forsætisráðuneytinu en lítið hefur verið uppfært síðan 2019, sérstaklega þegar kemur að tekjum og atvinnuþátttöku, sjá til dæmis [kynjaða tölfræði](#) á vef forsætisráðuneytisins. Ef til vill mætti útvíkka vinnu starfshópsins sem lagt er til að komið verði á fót í þingsályktunartillögunni þannig að hann nái einnig til þess að bæta opna tölfræði um kynbundið ofbeldi og stöðu kynjanna á vinnumarkaði sem einnig þarf að greina eftir öðrum þáttum sem valda fjölþættri mismunun. Í þessu samhengi má til dæmis benda á að skv. [Eurostat](#) mega íslenskar konur eiga von á næstum 7 *færri* árum við góða heilsu en karlar en fáar rannsóknir á Íslandi hafa verið gerðar til að skýra þennan mun, en skortur á gögnum hamlar rannsóknum.

Kvenréttindafélag Íslands hvetur Alþingi til þess að samþykkja þessa þingsályktunartillögu.

Tatjana Latinovic
formaður Kvenréttindafélags Íslands

Alþingi
Allsherjar- og menntamálanefnd
150 Reykjavík

Reykjavík, 30. nóvember 2023
Tilvísun: 2023111873/SBM

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál

Persónuvernd vísar til beiðni allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis frá 27. nóvember 2023 um umsögn um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál (þskj. 65, 65. mál á 154. löggjafarþingi).

Með þingsályktunartillögunni er lagt til að dómsmálaráðherra verði falið að setja á fót starfshóp sem verði falið að móta tillögur um bætt verklag um miðlun upplýsinga um heimilisofbeldismál á milli kerfa barnaverndaryfirvalda, félagsþjónustu sveitarfélaga, heilbrigðisstofnana, skóla og lögregluembætta. Starfshópnum verði m.a. falið að móta tillögur um rýmri lagaheimildir til miðlunar upplýsinga um heimilisofbeldi milli félagsmálayfirvalda, heilbrigðisyfirvalda, menntamálayfirvalda og lögreglu og koma á fót samstarfsvettvangi stjórnvalda.

Persónuvernd hefur áður veitt umsagnir um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál, dags. 1. febrúar 2022, sem lögð var fram á 152. löggjafarþingi og dags. 14. mars 2023, sem lögð var fram á 153. löggjafarþingi, en náðu ekki fram að ganga. Athugasemdir Persónuverndar við tillöguna eru óbreyttar og þær hér áréttaðar.

1.

Persónuvernd áréttar mikilvægi þess að frá upphafi verði hugað að kröfum laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, verði framangreindum starfshópi komið á fót.

Af tillögunni má ráða að verið sé að leggja til umfangsmikla vinnslu persónuupplýsinga sem í mörgum tilvikum geta talist mjög viðkvæmar eða viðkvæms eðlis, auk þess sem þær geta varðað börn. Í því sambandi skal tekið fram að persónuupplýsingar barna njóta sérstakrar verndar samkvæmt ákvæðum laga nr. 90/2018 og reglugerðar (ESB) 2016/679.

Því er nauðsynlegt að tryggt verði að hverjar þær breytingar sem kunna að vera gerðar á lögum og/eða reglugerðum fullnægi kröfum laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og reglugerðar (ESB) 2016/679. Meðal annars er vakin athygli á eftirfarandi þáttum:

- Að tryggt verði að heimildir til vinnslu persónuupplýsinga, almennra persónuupplýsinga jafnt sem viðkvæmra, séu skýrar og afmarkist við þær upplýsingar sem nauðsynlegar eru.
- Að tryggt verði að farið sé að meginreglum laga nr. 90/2018, m.a. hvað varðar að persónuupplýsingar séu unnar með sanngjörnum og gagnsæjum hætti gagnvart hinum skráða, að þær séu fengnar í skýrt tilgreindum tilgangi og ekki unnar í öðrum ósamrýmanlegum tilgangi,

að þær séu ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar og að viðunandi öryggi upplýsinganna sé tryggt.

- Að metið verði hvort þörf sé á að gera mat á áhrifum á persónuvernd, sb. 29. gr. laga nr. 90/2018 og 35. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679, að teknu tilliti til umfangs og eðlis þeirrar vinnslu sem um ræðir.
- Að tryggt verði að öryggi við vinnslu persónuupplýsinga verði með fullnægjandi hætti og að öllu leyti í samræmi við þær kröfur sem gerðar eru í lögum nr. 90/2018 og reglugerð (ESB) 2016/679, ekki síst ef um verður að ræða vinnslu í rafrænum upplýsingakerfum eða öðrum starfrænum lausnum. Þá er nauðsynlegt að öryggið sé tryggt frá fyrsta degi, þ.e. frá gildistöku laganna.

Vakin er athygli á því hlutverki Persónuverndar að veita Alþingi, stjórnvöldum og öðrum aðilum ráðgjöf á sviði lagasetningar og stjórnsýslu sem tengist vernd einstaklinga við vinnslu persónuupplýsinga, sbr. 2. tölul. 4. mgr. 39. gr. laga nr. 90/2018. Með vísan til þess bendir Persónuvernd á að stofnunin mun fúslega veita slíka ráðgjöf til starfshópsins verði hennar óskað.

Ekki eru að öðru leyti gerðar athugasemdir við efni þingsályktunartillögunnar að svo stöddu. Verði frekari umsagnar óskað um einstök atriði verður hún fúslega veitt.

F.h. Persónuverndar,

Helga Sigríður Þórhallsdóttir

Steinunn Birna Magnúsdóttir

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRI

Reykjavík mánudagur, 27. febrúar 2024

Tilvísun: 2023110237

Alþingi
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Umsögn ríkislögreglustjóra um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál, 65. mál.

Ríkislögreglustjóri vísar til beiðni allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis frá 27. nóvember 2023 um umsögn um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál (þskj. 65, 65. mál á 154. löggjafarþingi.)

Með tillögunni er lagt til að dómsmálaráðherra skipi starfshóp sem verði falið að móta tillögur um bætt verklag um miðlun upplýsinga um heimilisofbeldismál á milli kerfa barnaverndaryfirvalda, félagsþjónustu sveitarfélaga, heilbrigðisstofnana, skóla og lögregluembætta. Starfshópnum verði m.a. falið að móta tillögur um rýmri lagaheimildir til miðlunar upplýsinga um heimilisofbeldi milli félagsmálafyrvalda, heilbrigðisyfirvalda, menntamálayfirvalda og lögreglu og koma á fót samstarfsvettvangi stjórnvalda. Tillagan er hér endurflutt og hefur ríkislögreglustjóri áður veitt umsögn við tillöguna, 126. mál á 153. þingi sem vísast hér til.

Ríkislögreglustjóri ítrekar afstöðu sína að mikilvægt er að styrkja heimildir fyrir barnavernd, félagsþjónustu, heilbrigðisþjónustu, skóla og lögreglu til að miðla upplýsingum sín á milli og vinna þverfaglega saman að öryggis- og aðgerðaáætlun til að vernda brotaþola heimilisofbeldis gegn ítrekuðu ofbeldi.

Dómsmálaráðherra hefur styrkt lagaheimildir lögreglu til gagnkvæms samstarfs með lögum nr. 50/2021. Sambærilegar lagaheimildir þarf að setja inn í önnur lög sem heyra undir önnur málefnasvið, og má þar nefna lög um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 og stjórnarsýslulög nr. 37/1993. Félags- og vinnumarkaðsráðherra hefur unnið að mótun slíkra laga- og reglugerðarbreytinga. Starfshópur ráðherra skilaði af sér tillögum í mars 2023.¹ Lúta tillögur hópsins m.a. að upplýsingamiðlun milli stofnana og þverfaglegs samráðs til verndar og stuðnings vegna heimilisofbeldis og að heimild til þess verði færð í lög. Í framhaldinu skipaði ráðherra starfshóp um útfærslu tillagna um fyrirkomulag þjónustu vegna ofbeldis. Við vinnuna var starfshópnum ætlað að hafa til hliðsjónar niðurstöður greiningar á stöðu þjónustumiðstöðva sem veita þolendum ofbeldis stuðning og ráðgjöf sem unnin var að beiðni ríkislögreglustjóra að frumkvæði dómsmálaráðherra í samvinnu við félags- og vinnumarkaðsráðherra og heilbrigðisráðherra.²

¹ Vefsíða Stjórnarráðs Íslands (2. júní 2023). Þjónusta vegna ofbeldis: Starfshópur skilar tillögum. Sótt af <https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2023/06/02/Thjonusta-vegna-ofbeldis-Starfshopur-skilar-tillogum/>

² Vefsíða Stjórnarráðs Íslands (e.d.). Starfshópur um útfærslu tillagna um fyrirkomulag þjónustu vegna ofbeldis. Sótt af <https://www.stjornarradid.is/raduneyti/nefndir/nanar-um-nefnd/?itemid=456033aa-1cc4-11ee-9bbb-c406dc543c78>

Félags- og vinnumarkaðsráðherra í samvinnu við heilbrigðisráðherra hefur einnig unnið að endurskoðun á stuðningskerfi við einstaklinga með skerta starfsgetu. Konur hafa á hverjum tíma verið um 60% af örorkulífeyrisþegum og munurinn milli karla og kvenna eykst með aldri. Þannig má rekja stærstan hluta fjölgunar örorkulífeyrisþega á tímabilinu 2008-2019 til kvenna 50 ára og eldri, eða 42,3%. Það er meira en framlag allra karla til fjölgunarinnar, sem nam 38,8% af heildinni.³ Rannsóknir hafa sýnt mikil áhrif kynbundins ofbeldis á heilsufar kvenna, þ.m.t. líkamlegir áverkar, geðrænn vandi þar á meðal þunglyndi, kvíði og áfallastreituröskun, fylgikvilla á meðgöngu og áunnins fíknivanda. Slíkt hefur verið staðfest m.a. í rannsókninni Áfallasaga kvenna sem náði til 31.811 íslenskumælandi kvenna, 18 ára og eldri árið 2018.⁴ Þetta bætist við aðra áhrifaþætti á heilsu kvenna, þar á meðal kynbundinn vinnumarkað og umönnunarbyrði kvenna.

Meginþunginn af þjónustu vegna afleiðinga ofbeldis hefur lengi vel verið á borði frjálsra félagasamtaka og félagsþjónustu sveitarfélaga og til hliðar við opinber stuðningskerfi við fólk með skerta starfsgetu, þ.m.t. geðheilbrigðisþjónustu og heilbrigðis- og starfsendurhæfingu. Í drögum að frumvarpi sem nú er til meðferðar í samráðsgátt stjórnvalda er í fyrsta sinn tekið af skarið að þjónusta og greiðslur eigi einnig við þegar heilsubrest einstaklings má rekja til áfalla, en ekki aðeins sjúkdóma og slysa.⁵

Lögfesting slíkra ákvæða yrði mikið framfaraskref.

Fyrir hönd embættis ríkislögreglustjóra

Eygló Harðardóttir
Verkefnastjóri afbrotavarna

³ Kolbeinn H. Stefánsson (2020). *Fjöldapróun örorkulífeyrisþega á Íslandi 2008-2030*. Öryrkjabandalagið. Sótt af vefsíðunni <https://www.obi.is/static/files/skjol/pdf-skyrslur/2019-09-sky-rsla-fjo-lathro-un-o-bi-khs-utg-1.pdf>

⁴ Áfallasaga kvenna (2018). *Fyrstu niðurstöður*. Sótt af vefsíðunni <https://afallasaga.is/nidurstodur/>

⁵ Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið (15. febrúar 2024). Drög að frumvarpi vegna endurskoðunar örorkulífeyriskerfisins. Samráðsgátt. Sótt af vefsíðunni <https://island.is/samradsgatt/mal/3682>

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis

Akureyri, 28. nóvember 2023

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um upplýsingamiðlun um heimilisofbeldismál, 20. mál.

UMSÖGN

Konur sem búa við heimilisofbeldi búa við svokallaða *eiðraða streitu* sem hefur margvísleg neikvæð áhrif. Þar að auki geta konurnar verið í lífshættu. Áhrif ofbeldisins á fóstur eru margþætt og geta verið varanleg. Áhrif ofbeldisins á börn eru margháttuð og ástæða til að taka ofbeldið og áhrif þess alvarlega. **Ég tel að meðfylgjandi þingsályktunartillaga sé til þess fallin að kerfin öll vinni betur saman og að börnin, ásamt móður sinni, komist fyrr í öruggt skjól. Ég styð því ályktunartillöguna heilshugar.**

Ég hef nýverið lokið rannsókn um reynslu kvenna af heimilisofbeldi og þar kemur fram að þegar þær ná að skilja við mennina er þeirra mesti sársauki fólgin í því að hafa ekki getað varið börnin sín. Eins og ein orðaði það:

„Hann þjáðist mest. Strákurinn læsti sig inni, hann var svo hræddur, var skelfingu lostinn af hræðslu ... Viðkvæmur lítill drengur sem ... ég var bara ... gat ekki varið hann. Gat ekki bjargað honum frá því. Það er sorgarsaga mín“.

Ég tók eitt sinn saman áhrif af heimilisofbeldi á konur, fóstur og börn og sú úttekt fylgir hér með.

Áhrif heimilisofbeldis á barnshafandi konur	Rannsóknir
* Að búa við heimilisofbeldi getur valdið mikilli streitu, svokallaðri eiðraði streitu hjá barnshafandi konu og kona sem býr við heimilisofbeldi er líklegri til að hafa neikvæðara viðhorf til meðgöngunnar og líklegri til að fæða fyrir tímann.	Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir, 2010a; Jarvis o.fl., 2005; Khashan o.fl., 2009; Shonhoff o.fl., 2009.
Áhrif heimilisofbeldis á fóstur	
* Mikil streita móður veldur háu gildi streituhormónsins kortisóls hjá fóstri og neikvæð breyting getur orðið á heila og taugaproska fósturs ef móðirin býr við mikla streitu. * Ef líkamskerfi fóstursins venjast á að vera alltaf á hættustigi getur það haft neikvæð áhrif á þroska ónæmiskertisins hjá fósturinu sem veldur lægri	Khashan o.fl., 2008; Talge o.fl., 2007; Mattes o.fl., 2009; Shonhoff o.fl., 2009; Turner o.fl., 2006. Bergman o.fl., 2008; Kernick o.fl., 2008; Talge o.fl., 2007.

mótstöðu gegn hvers kyns streitusjúkdómum langt fram á fullorðinsaldur svo sem hjarta-, lungna- og geðsjúkdómum. * Mikil streita móður á meðgöngu og fyrstu vikur og mánuði eftir fæðingu getur haft þau áhrif að börn þroskist seinna og jafnvel ýtt undir þroskafrávik eins og athyglisbrest – ADHD og önnur hegðunarvandamál.	
Áhrif heimilisofbeldis á börn	
*Börn sem verða vitni að heimilisofbeldi eiga við fleiri sálfélagsleg vandamál að stríða heldur en börn sem ekki hafa orðið vitni að ofbeldi á heimilinu. Þau geta brugðist við með innhverfingu: áhyggjum, kvíða, hræðslu, ótta og þunglyndi eða úthverfingu: árásargirni, reiði, óhlýðni, ögrun, virðingarleysi, móþróa og hortugheitum. Neikvæð áhrif á líkamlegt og andlegt heilsufar eru m.a.: Þau geta verið með svefntruflanir og martraðir, verið viðbrigðin, sýnt skapsveiflur, hegðað sér eins og þau væru miklu yngri en þau eru, byrjað aftur að væta sig og geta pissað undir langt fram eftir aldri. Þá geta þau haft lélega matarlyst og kvartað yfir kviðverkjum og auknar líkur eru á: astma, ofnæmi, ADHD og streitutengdum vandamálum eins og meltingarfæravandamálum og höfuðverk. Þá geta þau átt í námsörðugleikum og erfiðleikum í skóla. Stúlkur með þennan bakgrunn eru tvisvar sinnum líklegri til að verða fórnarlömb ofbeldis og fjórum sinnum líklegri til að verða fórnarlömb kynferðisofbeldis á ævi sinni. Drengir sem upplifa ofbeldi föður gagnvart móður og eru jafnframt beittir tilfinningalegu ofbeldi eru líklegri til að beita vissum tegundum ofbeldis á fullorðinsaldri. * Þeim mun lengur sem börn hafa búið við ofbeldi og þeim mun oftar, sem þau hafa orðið vitni að því, þeim mun alvarlegri eru áhrifin á andlega og líkamlega heilsu þeirra og félags- og vitrænan þroska. * Án ihlutunar eru börn, sem hafa búið við heimilisofbeldi í meiri hættu að: verða afbrotaunglingar; sýna ofbeldishegðun á fullorðinsárum; fá áfallastreituröskun; fara upp á móti öllu í andfélagslegri hegðun. Eftir skilnað eru jákvæðar breytingar á líðan barna bæði heima og í skóla. Hins vegar geta komið fram langvarandi neikvæðar tilfinningar og hræðsla yngri barnanna gagnvart feðrum sínum sem m.a. koma fram í því að þau vilja ekki fara til þeirra um helgar. Þau glíma sum við erfiðar endurminningar og eru talsvert að hugsa um og spyrja út frá sárum minningum. Langvarandi reiði eldri barnanna getur m.a. komið fram í því að þau vilji skipta um nafn og kenna sig við móður sína. * Stundum eru börnin stundum notuð af feðrum sínum til að: njósna um móður sína; til að hótta móður sinni; vera milligöngumenn í því að þrýsta á móðurina að taka ofbeldismanninn aftur inn á heimilið. Með rétttri ihlutun virðist hægt að minnka sálfélagsleg og aterlisvandamál hjá börnum, t.d. reiði, árásargirni, móþróa, ögrun, storkun og kvíða og minnka sálræna streitu mæðranna. Æskilegast er að móðir og barn fái meðferð saman.	Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir (2010b); Graham-Bermann og Perkins, 2010; Russel o.fl., 2010. Carlson, 1990; Lieberman o.fl., 2005; Litrownik o.fl., 2003; Sugarman og Hotaling, 1989. Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir (2010b). Hegarty o.fl., 2008. Davies og Krane, 2006; Kinsworthy og Garza, 2010; Lang og Stover, 2008; Timmer o.fl., 2010.

Nánari upplýsingar um skaðsemi heimilisofbeldis fyrir konur, fóstur og börn má finna í greinum okkar Ástþóru Kristinsdóttur ljósmóður í eftirfarandi greinum í Ljósmaðrablaðinu:

Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir. (2010). Stöðug streita, ótti og kvíði: Reynsla kvenna sem hafa búið við ofbeldi á meðgöngu og endranær. *Ljósmaðrablaðið*, 88(1), 6-12.

Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir. (2010). Börnin: Hin hljóðu fórnarlömb heimilisofbeldis: Séð frá sjónarhóli mæðra þeirra sem hafa búið við heimilisofbeldi á meðgöngu og endranær. *Ljósmaðrablaðið*, 88(2), 14-19.

Ástþóra Kristinsdóttir og Sigríður Halldórsdóttir. (2011). Menn sem skelfa og niðurlægja: Reynsla íslenskra kvenna af mönnum sem beita þær ofbeldi á heimili sínu á meðgöngu og endranær. *Ljósmaðrablaðið*, 89(1), 38-45.

Virðingarfyllst,

Sigríður Halldórsd.

Háskólinn
á Akureyri
University
of Akureyri

Sigríður Halldórsdóttir

Prófessor/Professor

Heilbrigðisvísindasvið/School of Health Sciences

Skrifstofa/Office: Sólborg-A301

Sími/Phone: 4608452

Farsími/Mobile: 8614911

ORCID: 0000-0003-0629-4428

Heimilið er hættulegasti staður kvenna um allan heim (Sameinuðu þjóðirnar, 2021)

United Nations (2021). *International Day for the Elimination of Violence against Women 25 November*.

<https://data.unwomen.org/sites/default/files/documents/Publications/Measuring-shadow-pandemic.pdf>